

STRANDING VAN NOORDSE STORMVOGELS *FULMARUS GLACIALIS* EN (JUVENIELE) DRIETEEN-MEEUWEN *RISSA TRIDACTYLA* OP DE HOLLANDSE KUST, JULI-AUGUSTUS 1987.

Bij het uitvaren van MS Holland, op 28 juli 1987, namen Guido Keijl en Kees Camphuysen tussen de pieren van Scheveningen een grote groep juveniele en een enkele oudere Drieteenmeeuwen waar. Ook op zee, tijdens de vierdaagse tocht die volgde, was de Drieteenmeeuw opmerkelijk talrijk. Bijna 600 exemplaren werden geteld. Op zich een goede reden om de situatie te onderzoeken, maar het duurde tot na een telefoontje van het vogelopvangcentrum Noordwijk en de mededeling dat vele tientallen jonge, verzwakte Drieteenmeeuwen in zeer slechte conditie werden binnengebracht, dat de belangstelling daadwerkelijk werd gewekt. Middels een snel rondgestuurd verzoek om gegevens werd getracht een overzicht te krijgen van de toestand. Stukken strand werden afgezocht, kadavers werd verzameld voor inwendig onderzoek en ook in de ons omringende landen werd om informatie gevraagd. Nu, bij het uitkomen van dit nummer, moeten nog vele gegevens binnenkomen en verwerkt worden, maar het incident lijkt niet alleen afgelopen, maar tevens erg mee te vallen. Dat de gebeurtenis niettemin opmerkelijk was en nader onderzoek behoeft blijkt al uit de bijdrage van Ruud Costers in dit nummer, maar wordt nog duidelijker wanneer we bekijken wat er langs de kust gebeurd is.

Drieteenmeeuw

Het meest opvallend was het voorkomen van de Drieteenmeeuw. Langs de gehele Hollandse kust, maar ook elders langs de kust en verder op zee, waren juveniele Drieteenmeeuwen van eind juli tot ongeveer 15 augustus opvallend talrijk. Plaatselijk konden vele tientallen vogels bijeen worden gezien, zoals in de havens en tussen de pieren van Scheveningen en IJmuiden, maar ook langs de kust. De dieren fourageerden in de branding (ogenschijnlijk met verbluffend weinig resultaat wanneer ze vergeleken werden met andere meeuwen op dezelfde plaats) en streken verdacht vaak op de kust neer. Het was zonneklaar dat deze vogels in een buitengewoon slechte conditie waren en de eerste resultaten van het inwendige onderzoek hebben dat bevestigd. Een groot aantal stierf op de kust en vele tientallen werden bij opvangcentra gebracht. De overlevingskans van deze vogels was om en nabij nul en inderdaad stierf vrijwel alles direct. Ook 2e jaars en adulte Drieteenmeeuwen waren wat talrijker dan normaal in dit seizoen, maar tenminste 90% van de vogels was net uitgevlogen. De meeste vertoonden een onvolgroeid verenpak (handpennen groeiend) en de snavel was vaak nog opvallend zacht en buigzaam.

Noordse Stormvogel

Tegelijk met de aankomst van de Drieteenmeeuwen werd een stranding Noordse Stormvogels geconstateerd. Dergelijke strandingen zijn niet ongewoon in welke tijd van het jaar dan ook (archief NSO), maar omdat deze samenviel met de

met de Drieteenmeeuwen-wreck, verdient ze extra aandacht. Een groot verschil met de Drieteenmeeuwen moest de leeftijdssamenstelling zijn, iets wat niet gemakkelijk is vast te stellen van buiten af. Immers, eind juli zitten de kuikens van de Noordse Stormvogels nog, dik en volgegeten in een donspak, op het nest. Voldoende reden om juist van de Noordse Stormvogels kadavers te verzamelen. Helaas bleken veel lijken bij aanspoelen al te oud voor inwendig onderzoek, wellicht als gevolg van een langdurig drijvend verblijf op zee. De Noordse Stormvogel was ten tijde van de stranding een zeer talrijke soort in de zuidelijke Noordzee, vooral in gebieden waar vissersschepen actief waren. Vanaf de schepen werden herhaaldelijk drijvende kadavers van Noordse Stormvogels opgemerkt (observaties MS Holland, MS Tridens). De resultaten van het inwendige onderzoek aan de verzamelde stormvogels, uit te voeren door Jan Andries van Franeker (Instituut voor Taxonomische Zoölogie, Amsterdam), komen hopelijk spoedig beschikbaar.

De uitkomsten van het onderzoek aan deze stranding zijn nog allerminst zeker. Duidelijk is dat er iets is mis gegaan na het uitvliegen van bepaalde Drieteenmeeuwen. Het is heel wel mogelijk dat bijzondere omstandigheden ertoe hebben geleid dat de normale sterfte van jongen bij het uitvliegen ineens in Nederland merkbaar werd, maar het is ook goed mogelijk dat er een uitzonderlijke sterfte is geweest. Of de stranding van de Noordse Stormvogels ook maar iets te maken heeft met de sterfte van de Drieteenmeeuwen is evenmin zeker en het tegelijkertijd optreden is daarvan geen bewijs.

Half augustus namen de aantallen weer snel af en achteraf lijkt het incident nog wel mee te vallen. Uiteindelijk gaat het om enkele honderden Drieteenmeeuwen in opvangcentra en dood op de kust. Voor een soort met een zo grote populatie als de Drieteenmeeuw zou dat, wat de oorzaak ook moge zijn, geen probleem moeten zijn. Recentelijk is er evenwel een sterke toename van zeer bedenkelijke geluiden afkomstig van de Schotse Drieteenmeeuwen kolonies. Het ene slechte broedresultaat volgt op het andere (o.a. Heubeck & Dymond 1987). Voedsel blijkt in toenemende mate een probleem te vormen voor de zeevogels in die gebieden. Dat voedselgebrek tot slechte broedresultaten leidt heeft geen verwondering te wekken en misschien hangt deze sterfte én de aanwezigheid op een niet-gebruikelijke plaats wel met de voedselsituatie in de broedgebieden samen. Dat is een belangrijke reden om deze stranding goed uit te zoeken en bij deze dan ook een dringend beroep op alle lezers om gegevens naar ondergetekende op te sturen:

- waar, wanneer en hoeveel Drieteenmeeuwen/Noordse Stormvogels
- hoe was het gedrag
- hoe zat het met de leeftijdsverdeling (Drieteenmeeuw) of de slagpenruil (Noordse Stormvogel)

A Kittiwake and Fulmar-wreck was witnessed the end of July-mid August at the coast of Holland. Many juvenile Kittiwakes were observed and picked up in poor physical condition. Many died at the beach or in rehabilitation-centres along the coast. The presence of Kittiwakes this time of year is unusual and mortality like this was not found before in late summer.

Fulmars were found dead on the beach at the same time. Beaching incidents of Fulmars do occur more often but we felt we should pay attention to this one because of it happening at the same time as the Kittiwake wreck. Most of the Kittiwakes found were just fledged and ofcourse this was impossible for the Fulmars (chicks being still at the nest-sites in late July).

More information is needed en requested. It is not known if this Kittiwake mortality has been the usual post-fledging mortality now being found at an unusual place or some extra-mortality. The incident may be linked with food-shortages in the breeding areas.

Heubeck, M. & Dymond, J.N. 1987. The Shetland Beached Bird Survey, March 1986-February 1987. Unpubl.Rep. to SOTEAG, Lerwick.

Kees (C.J.) Camphuysen, NSO, Zaandam